



## UY-JOY QURILISHINI RIVOJLANTIRISH MAQSADIDA HUDUDLARNI KOMPLEKS O'ZLASHTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH

---

*Bauetdinov Berdaq Zinatdin uli*  
*Qoraqalpoq davlat universiteti assistenti*

**Annotatsiya:** Uy-joy sohasida boshqaruv samaradorligi iqtisodiyotni o'zgartirish sharoitida alohida ahamiyatga ega. Maqolada uy joylarga xizmat kórsatish yo'llar va uni oshirish bo'yicha bir qator amaliy choralar ko'rsatilgan.

**Аннотация:** Эффективность управления в жилищной сфере имеет особое значение в условиях трансформации экономики. В статье представлен ряд практических мер по улучшению обслуживания жилых помещений и дорог.

**Annotation:** Management efficiency in the housing sector is of particular importance in the context of changing the economy. The article outlines a number of practical measures to increase the service of domestic roads.

**Kalit so'zlar:** hududlarni kompleks rivojlantirish, er uchastkalari, er toifalari, kompleks qurilish samaradorligi.

Fuqarolarni uy-joy bilan ta'minlash va sifatli yashash muhitini yaratish har qanday davlat uchun eng muhim vazifadir. Har yili yirik shaharlar tobora ko'payib bormoqda. Ammo uy-joy fondining muammosi dolzarb bo'lib qolmoqda, chunki ko'plab turar-joy binolari favqulodda vaziyatlarda, muhandislik tizimlari eskirgan, maktabgacha va umumiy ta'lim muassasalarida etarli joylar yo'q, yashil maydonlarning etishmasligi va boshqalar.

Hududlarni kompleks rivojlantirish tufayli yirik shaharlarning rivojlanish muammolarini hal qilish va aholi uchun qulay yashash sharoitlarini yaratish mumkin. Hududlarni kompleks o'zlashtirish loyihalari kata maydonlarni qamrab oladi. Bunday majmualarga bir nechta ko'p qavatli uylar (turli narx toifalarida), tijorat ko'chmas mulki, do'konlar, bolalar maydonchalari, maktabgacha va umumiy ta'lim muassasalari va boshqalar kiradi.

Taniqli xorijiy olimlar: Asaul A. N., Buzyreva V. V., Larson E. U., Mazur I. M., Smirnov I. V., Fedoseeva I. V., Chekalin V. S. va boshqalar shaharsozlik, uy-joy qurilishi loyihalarini amalga oshirish muammosini ko'rib chiqdilar.

*Hududni kompleks rivojlantirish atamasi* - bu qurilish uchun hujjatlarni tayyorlash, er uchastkasini qurish uchun qidirish va tayyorlash, kapital qurilish ob'ektlarini loyihalash va joylashtirishni o'z ichiga olgan faoliyat.



*Hududni rejalashtirish bo'yicha hujjat*-bu bosh reja. Shaharning bosh rejasi o'rtacha 5-25 yil davomida maqsad va vazifalarga muvofiq ishlab chiqilgan. [2]

Bosh rejaning ajralmas qismlari uni amalga oshirish mexanizmlari bo'lishi kerak – shahar infratuzilmasini kompleks rivojlantirishning uchta dasturi rivojlangan b'olishi kerak yani : transport; kommunal; ijtimoiy sohalardir.

O'zbekistonda keyingi yillarda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar sharoitida mintaqaviy iqtisodiy siyosatni takomillashtirish hamda hududlarning boy iqtisodiy salohiyatidan samarali va oqilona foydalanish masalalari muhim o'rin tutadi. Bu borada “Viloyat, tuman va shaharlarni kompleks va mutanosib ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, ularning mavjud salohiyatidan samarali va optimal foydalanish” yo'nalishlari belgilab berildi. Zero, hudud iqtisodiyotini modernizatsiya va diversifikatsiya qilish, uning tabiiy, mineralxomashyo, sanoat, qishloq xo'jaligi va mehnat salohiyatidan kompleks hamda samarali foydalanish natijasida xalqning turmush darajasi va daromadlarini oshirish mumkin. O'zbekistonda ham hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish va uni boshqarish, hududlarning iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish masalalari iqtisodchi olimlarning bu boradagi ilmiy qiziqishlari sohasi bo'lib kelmoqda. Jumladan, hududiy sanoat majmualarini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini modellashtirish, mintaqalarni kompleks rivojlantirish, ishlab chiqaruvchi kuchlarni hududiy joylashtirish va boshqarish, mamlakat mintaqalari raqobatdoshligini oshirishning metodo-logik asoslarini takomillashtirish singari masalalar O'zbekistonlik iqtisodchi olimlardan S.S.G'ulomov, T.M.Axmedov, A.M.Sodiqov, A.M.Qodirov, Sh.H.Nazarov, B.Ro'zmetov, Sh.B.Imomov, P.Z.Xashimov, F.T.Egamberdiyev, A.A.Qayumov, A.J.Siddiqov, I.O.Yakubov va boshqalarning ilmiy izlanishlarida keng o'rin olgan.[6].

O. A. Senina tomonidan taklif etilgan uy-joy qurilishini rivojlantirish uchun hududlarni kompleks rivojlantirish samaradorligini oshirish metodologiyasini ko'rib chiqamiz.

Uy – joy qurilishi uchun hududlarni kompleks rivojlantirish -butun qurilish jarayonini qamrab oladi. Hududlarni kompleks o'zlashtirish loyihalarini quyidagi tasnifga ko'ra bo'lish mumkin:

- davomiyligi bo'yicha;
- miqyosi bo'yicha;
- investitsiyalar hajmi bo'yicha;
- xavf darajasi bo'yicha;
- davlatni qo'llab-quvvatlash darajasi bo'yicha;



- funktsional maqsadlar bo'yicha;
- mulk shakli bo'yicha;
- er uchastkasi turi bo'yicha;
- qavatlar soni bo'yicha.

Ushbu tasnif bizga hududlarni kompleks rivojlantirish bo'yicha mavjud loyihalarning asosiy xususiyatlarini aniqlashga, bozor ishtirokchilarining axborot almashinuvini yaxshilashga va loyihalarni amalga oshirishni yanada rivojlantirishga yordam beradi.[5]

Hududni kompleks rivojlantirish jarayonini tezlashtirish uchun davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan maqsadli dasturlarni amalga oshirish kerak.

Ushbu dasturning maqsadi barqarorlik va energiya samaradorligi talablariga javob beradigan arzon uy-joy bozorini shakllantirishdir. Shuningdek, dastur kichik dasturlarni o'z ichiga oladi:

1. Uy-joy qurilishi uchun hududlarni kompleks rivojlantirish.
2. Muvozanatli uy-joy bozorini shakllantirish va fuqarolarning ayrim toifalarini uy-joy bilan ta'minlash samaradorligini oshirish.
3. Aholini uy-joy bilan ta'minlash. Loyihalarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash

quyidagi boblarni o'z ichiga oladi:

1. Davlat ekspertizasi muddatlarini qisqartirish;
2. Qurilish uchun ruxsatnomalarni olish muddatlarini qisqartirish;
3. Banklardagi kredit foizlari bo'yicha xarajatlarning bir qismini qoplash;
4. Davlat dasturlari va subsidiya va boshqalar orqali turar-joy mulklarini sotib olish. [5]

Shunday qilib, aholini uy-joy bilan ta'minlash uchun hududlarni kompleks rivojlantirish loyihalarini amalga oshirish kerak, chunki qurilishining o'ziga xos cheklovlari mavjud. Kompleks rivojlanishning asosiy vazifasi sifatli yashash muhitini yaratishdir. Muvozanatli shaharsozlik rejalashtirish hududlarni kompleks rivojlantirish samaradorligini oshirish maqsadida amalga oshiriladi. Rejalashtirish shahar qurilishini rivojlantirish istiqbollari va muhandislik va transport infratuzilmasini o'z vaqtida yaratishni hisobga oladi. Shuningdek, loyihalarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash turlarini rivojlantirish kerak.



### Xulosa

Hududlarni kompleks rivojlantirish-bu qurilish uchun hujjatlarni tayyorlash, qurilish uchun er uchastkasini qidirish va tayyorlash, fuqarolarning yashash joylari sifatini oshirish uchun ko'chmas mulk ob'ektlarini loyihalash va qurishni o'z ichiga olgan ishlar majmuiga aytiladi. Ushbu maqolada uy-joy qurilishini rivojlantirish maqsadida hududlarni kompleks o'zlashtirish samaradorligini oshirish masalasi ko'rib chiqilgan.

### Adabiyotlar ro'yxati:

1. Beregovskiy A. N. "Shaharsozlikdan shahar qurilishiga": monografiya / A. N. Beregovskiy. Omsk, 2018 424-Sahifa.
2. Beregovskiy A. N. "Ularning iqtisodiy samaradorligini baholash usullarini qo'llash asosida shaharsozlik echimlarining sifatini oshirish". 2011 20-24 betlar.
3. Kabakova S. I. "Shaharlar hududlarini shaharsozlik baholash". M.: Sroyizdat, 1973 152-Sahifa.
4. Marchenkova S. V. "Ko'p funktsiyali turar-joy majmualarining ijtimoiy samaradorligini baholash metodikasi" // Moskva shahar pedagogika universiteti gazetasi. Seriya: Iqtisodiyot. 2012. № 4 (16). 102-106 betlar.
5. Senina O. A. "Hududlarni kompleks rivojlantirish loyihalari mintaqaning ijtimoiy ko'rsatkichlarini oshirish vositasi sifatida" // Iqtisodiyot, sotsiologiya va huquqning zamonaviy muammolari : sat.ilmiy. san'at ASP. Spbgieu. Qopqoq. 9 / kamyob.: A. G. Budrin (o'z. tahririda) [va boshqalar]. Spb.: Spbgieu, 2011 yil. 117-119 betlar
6. Abdullaev F.O. "Hududlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari" Ilm-fan va innovatsiya ilmiy-amaliy konferensiyasi <https://zenodo.org/records/8254104>
7. Bauetdinov, B. (2023). AHOLI HAYOT SIFATINI OSHIRISHDA KO 'P QAVATLI TUROR-JOY MAJMUALARIGA XIZMAT KO 'RSATISHNI TASHKIL ETISH YONALISHLARI. Nashrlar, 413-415.